

N:o 22.

Af herr **Mankell**, *angående mantalspenningarnes afskaffande.*

Om jag nu efter flera års förlopp å nyo vågar framlägga mitt förslag rörande mantalspenningarnes afskaffande, så sker detta i följd af de förändringar, som sedan dess inträffat, nemligen att å ena sidan de obemedlade klasserna genom lifsmedelstullarnes påläggande erhållit en ökad tunga, hvilken kräfver motsvarande lättnad på annat håll, samt å andra sidan statsverkets inkomster just genom nämnda tullar så mycket ökats, att detsamma, äfven om andra skattereformer genomföras, utan olägenhet bör kunna undvara det belopp af 700,000 kronor, till hvilket mantalspenningarne uppgå.

Då nu planer synas vara å bane att understödja de kroppsarbetande klasserna genom statsbidrag till försäkringsväsendet, vill jag begagna detta tillfälle att framhålla, huruledes enligt min åsigt dylikt understöd på långt när ej kan uppväga den lättnad, som åstadkommes genom omedelbara skattereformer. Ty nämnda statsbidrag kan svårigen erhållas på annat sätt än genom skatter, må hända *ökade* skatter; och i följd af skattebördans för närvarande ytterligt ojemna och orättvisa fördelning blir det de kroppsarbetande klasserna sjelfva, som i främsta rummet på en omväg få betala den lättnad, hvilken skulle tillkomma dem genom försäkringen, men hvilken i mycket vidsträcktare mån och *utan* omväg skulle komma dem till godo genom skattereformer, som jemnare fördelade skattebördan.

Gerna erkänner jag, att *någon* sådan lättnad vans genom den sänkning i tullen å kaffe och det upphäfvande af tullen å fotogen, som vid föregående riksdag beslutades. Men i förhållande till den ökade börda, som genom lifsmedelstullarne lades till ett redan förut orättvist

skatteväsende, var denna lättnad allt för ringa, att ej kräfva ytterligare utsträckning.

Bland alla skatter äro de personliga onekligen de orättvisaste. De utgå till samma belopp för den, som har 1,000 och 100,000 kronors inkomst, och äro således för den förre hundra gånger mera betungande än för den senare samt kunna blifva det i ännu högre grad, om den förres familj är talrikare än den senares. Detta erkännes äfven af den senaste skatteregleringskomitén, då den i sitt utlåtande (§ 57) kallade den personliga beskattningen för den »råaste af alla skatteformer», »tillhörande staternas barndom» o. s. v.

Det var äfven i känslan häraf, som 1883 års Riksdag beslöt upphäfvandet af en del bland de personliga skatterna, ehuru den vida större delen qvarstod. I förmodan att Riksdagen i detta hänseende ej skulle stanna vid halfgjordt arbete, har så väl jag som andra motionärer sedermera flere gånger föreslagit de öfrigas upphäfvande, fastän ty värr utan att kunna vinna riksdagens bifall.

Detta torde delvis hafva härledt sig derifrån, att ej alla haft kännedom om den ganska betydliga del af nämnda skatter, som ännu qvarstår. I följd deraf må det tillåtas mig att deröfver meddela följande öfersigt, hemtad från skatteregleringskomiténs uppgifter för året 1878 samt den bearbetning deraf, som komiténs sekreterare, framlidne herr J. Hellstenius, år 1886 utgifvit.

	Upphäfda.	Qvarstående.
<i>Till staten.</i>		
Mantalspenningarne	— — —	699,147: 60.
Skyddsafgiften	699,147: 60.	— — —
<i>Till landstingen.</i>		
Landstingsskatt	22,414: 08.	— — —
Sjukvårdsafgift	— — —	856,383: 30.
<i>Till kommunen.</i>		
Till kyrkobyggnad	170,863: 96.	— — —
Till presterskapets aflöning	— — —	869,736: 95.
Till kyrkobetjeningens aflöning	79,927: 98.	— — —
Folkskoleafgift	— — —	653,129: 99.
Fattigvårdsafgift	773,779: 21.	— — —
Öfriga personliga afgifter	279,847: 84.	— — —
	<hr/>	<hr/>
	Summa 2,026,180: 67.	3,078,397: 84.

I följd af befolkningens tillväxt under de 11 år, som förflutit sedan den tid, då dessa förhållanden voro gällande, torde de kvarstående personliga skatternas belopp för närvarande icke obetydligt hafva vuxit.

Bland dessa afgifter är den till presterskapets aflöning utgående beroende af förordningen rörande lönekonventionerna och torde icke utan ändring af grunderna för denna förordning kunna upphävas. De till sjukvården och folkskolan utgående höra till den kommunala beskattningen, och jag vågar dessutom ej till dem återkomma, då Riksdagen så nyligen med afslag besvarat en framställning om deras afskaffande. Återstå således mantalspenningarne, för hvilkas afskaffande de i början omnämnda skälen kraftigt tala.

Skatteregleringskomitén och efter densamma äfven andra hafva såsom skäl för mantalspenningarnes bibehållande anfört, att åtminstone *en* lindrig personlig skatt till staten borde förefinnas för att derigenom påminna samhällsmedlemmarne om det skydd, staten dem bereder o. s. v.

Detta skulle möjligen låta sig säga, om ej de personliga skatterna voro *flere* och om de ej tryckte så oerhördt orättvist. I alla händelser påminnas de klasser, som ej *på debetsedeln* se någon annan skatt till staten än mantalspenningarne, mer än tillräckligt om betalningen till skyddet genom de likaledes ojemnt tryckande förbrukningsskatterna, som utgöra statsskatternas hufvudsakliga del och som genom lifsmedeltullarne ytterligare förökats, och om hvilkas tillvaro samt användande till skyddets beredande numera ingen är okunnig.

Skatteregleringskomitén har äfven sökt göra troligt, att för skattebördornas möjligast rättvisa och jemna fördelning »en förr okänd mångfald af skatteformer vore nödvändig» samt derigenom velat motivera personliga afgifters bibehållande. Men oafsedt att ingenstädes finnes bevisadt, att denna stora mångfald af skatter vore nödvändig, så ligger i alla händelser deruti intet skäl att bibehålla den *orättvisaste* skatteformen af alla.

Att statsverket genom de nya eller förhöjda tullarnes tillkomst blifvit iståndsatt att undvara det jemförelsevis obetydliga belopp, mantalspenningarne representera, synes mig alldeles otvifvelaktigt. Emellertid vill jag, efter tagen kännedom af statsregleringspropositionens finansiella del, medgifva, att derigenom må hända någon oläglig ändring i 1890 års statsreglering skulle kunna åstadkommas. Men då för 1891 års skattereglering ej allenast synes uppstå ett öfverskott af öfver 5 millioner från år 1888, utan dertill äfven kan läggas en stor del af det

under innevarande år säkerligen uppkommande öfverskottet, torde då intet finansielt hinder för reformen möta. Det oaktadt vill jag å riksdagens sida blott ifrågasätta ett uttalande för mantalspenningarnes upphörande, men åt Kongl. Maj:t öfverlemna bestämmandet af lämpligaste tidpunkten derför.

Genom en härom till Kongl. Maj:t rigtad skrifvelse undvikes äfven den konstitutionella tvistefrågan, huruvida Riksdagen har rätt att ensam bestämma öfver ändring i de ordinarie statsinkomsterna eller om sådant blott kan ske genom Riksdag och regering gemensamt.

Såsom skäl för mantalspenningarnes bibehållande har slutligen blifvit anfördt, att genom deras afskaffande den grund skulle bortfalla, enligt hvilken den personliga afgiften till presterskapets aflöning utgår. Men jag föreställer mig att, om Kongl. Maj:t i öfrigt anser mantalspenningarnes afskaffande lämpligt, det borde möta ringa svårighet att i förordningen rörande presterskapets aflöning och konventioner föreslå den förändring, hvarigenom samma grund hestämdes.

Med anledning af hvad jag sålunda haft äran anföra ber jag få föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta mantalspenningarnes upphörande och tillika skrifva till Kongl. Maj:t att derom framlägga förslag, när rikets finanser det medgifva, samt öfriga till frågan hörande förhållanden blifvit ordnade.

Stockholm den 26 januari 1889.

J. Mankell.
